

## Nieuwsbrief SR Updates

Nummer 1, 2025

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

### INHOUDSOPGAVE

#### Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:29](#) 14-01-2025

Kan het dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, chapter van (verboden) motorclub worden aangemerkt als 'voortzetting van werkzaamheid' van een verboden organisatie als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:28](#) 14-01-2025

Kan het op de motor op de openbare weg dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, chapters van (verboden) motorclub worden aangemerkt als 'voortzetting van werkzaamheid' van een verboden organisatie?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:58](#) 14-01-2025

Bewijsklacht en afwijzing voorwaardelijk verzoek.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:61](#) 14-01-2025

Kon het hof bepalen dat de vervangende hechtenis 'voor elke maatregel afzonderlijk' maximaal zes maanden bedraagt?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:5](#) 14-01-2025

Klacht niet tijdig opmaken van de 'aanvulling bewijsmiddelen'.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:68](#) 14-01-2025

Bewijsklachten.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:7](#) 14-01-2025

Klacht niet tijdig opmaken van de 'aanvulling bewijsmiddelen'.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:67](#) 14-01-2025

Had het hof onderzoek ter terechtzitting op grond van artikel 413 lid 1 jo. artikel 265 lid 3 Sv moeten schorsen?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:75](#) 14-01-2025

Heeft het hof verzuimd te beslissen op de verzoeken tot het horen van de deskundigen en het overleggen van het autopsierapport?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:65](#) 14-01-2025

Heeft de rechtbank het summiere en voorlopige karakter van de beklagprocedure miskend?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:63](#) 14-01-2025

Heeft het hof ten onrechte de in beslag genomen weegschaal, twee geldautomaten en tas aan het verkeer onttrokken verklaard?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:62](#) 14-01-2025

Laatste woord.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:60](#) 14-01-2025

Kon het hof oordelen dat er sprake was van een ogenblikkelijke aanranding van de aangever door een vriend van de verdachte en heeft de verdachte gehandeld uit putatief noodweer?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:4](#) 14-01-2025

Kon het bewezen verklaarde medeplegen van het telen van hennep uit de bewijsvoering worden afgeleid?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:25](#) 07-01-2025

Kon het hof oordelen dat door of namens de verdachte geen schriftuur houdende grieven is ingediend en dat de verdachte mede daarom niet-ontvankelijk wordt verklaard in het hoger beroep?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:1](#) 07-01-2025

Bewijsklachten.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:24](#) 07-01-2025

Is het museum een (rechts)persoon tegen wie bedreiging met brandstichting als bedoeld in artikel 285 lid 1 Sr kan zijn gericht?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:26](#) 07-01-2025

Is in strijd met artikel 25 lid 1 Sv geen proces-verbaal van het onderzoek in de raadkamer opgemaakt?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:27](#) 07-01-2025

Kan uit omstandigheden worden afgeleid dat de verdachte 'wist of redelijkerwijs moest weten' dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard?

RECHTSPRAAK

## **Is in strijd met artikel 25 lid 1 Sv geen proces-verbaal van het onderzoek in de raadkamer opgemaakt?**

### ***Is in strijd met artikel 25 lid 1 Sv geen proces-verbaal van het onderzoek in de raadkamer opgemaakt?***

Het cassatiemiddel klaagt onder meer dat in strijd met artikel 25 lid 1 Sv geen proces-verbaal van het onderzoek door de raadkamer is opgemaakt.

Op grond van artikel 25 lid 1 Sv moet van het onderzoek door de raadkamer door de griffier een proces-verbaal worden opgemaakt met daarin de zakelijke inhoud van de afgelegde verklaringen en wat verder bij dat onderzoek is voorgevallen. Deze bepaling bevat daarnaast voorschriften over de inrichting, vaststelling en ondertekening van dat proces-verbaal en de voeging ervan bij de processtukken.

Het proces-verbaal waarop het cassatiemiddel doelt, ontbreekt bij de stukken die aan de Hoge Raad zijn gezonden. Naar aanleiding van een verzoek dat de raadsman op grond van artikel 4.3.6.3 van het Procesreglement Hoge Raad der Nederlanden heeft gedaan, is bij de rechtbank nadere informatie ingewonnen. Op grond van die informatie moet worden aangenomen dat geen proces-verbaal is opgemaakt. Het cassatiemiddel klaagt daarover terecht.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 07-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:26

**Zaaknummer:** 23/04634

**Rechters:** M.J. Borgers, Y. Buruma en A.L.J. van Strien

**Advocaten:** J. Boksem

**Wetsartikelen:** 25 Sv

RECHTSPRAAK

## **Is het museum een (rechts)persoon tegen wie bedreiging met brandstichting als bedoeld in artikel 285 lid 1 Sr kan zijn gericht?**

### ***Is het museum een (rechts)persoon tegen wie bedreiging met brandstichting als bedoeld in artikel 285 lid 1 Sr kan zijn gericht?***

#### **Beoordeling van het eerste cassatiemiddel**

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof de bewezenverklaring van het in de zaak met parketnummer 10-279609-21 onder 2 subsidiair ten laste gelegde feit (poging tot dwang), voor zover het gaat om het 'door enige feitelijkheid wederrechtelijk dwingen', ontoereikend heeft gemotiveerd.

Het cassatiemiddel leidt niet tot cassatie. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 5 tot en met 7 en 14 tot en met 17.

#### **Beoordeling van het tweede cassatiemiddel**

Het cassatiemiddel klaagt over de bewezenverklaring van bedreiging met brandstichting van het Dordrechts Museum. Het voert daartoe in de kern aan dat uit de vaststellingen van het hof niet kan volgen dat dit museum een (rechts)persoon is tegen wie een bedreiging als bedoeld in artikel 285 lid 1 Sr kan zijn gericht.

De tenlastelegging is toegesneden op artikel 285 lid 1 Sr. Deze bepaling – die voor zover hier van belang niet verschilt van de nu geldende bepaling – luidde ten tijde van het bewezen verklaarde feit:

'Bedreiging met openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen of goederen, met geweld tegen een internationaal beschermd persoon of diens beschermde goederen, met enig misdrijf waardoor gevaar voor de algemene veiligheid van personen of goederen of gemeen gevaar voor de verlening van diensten ontstaat, met verkrachting, met feitelijke aanranding van de eerbaarheid, met enig misdrijf tegen het leven gericht, met gijzeling, met zware mishandeling

of met brandstichting, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.’

Voor een veroordeling voor bedreiging met brandstichting is in een geval als dit vereist dat door de bedreiging, gelet op de aard daarvan en de omstandigheden waaronder deze heeft plaatsgevonden, bij de betrokkene in redelijkheid de vrees kon ontstaan dat brand zou worden gesticht (vgl. HR 7 juni 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT3659).

Het cassatiemiddel berust op de opvatting dat van bedreiging met brandstichting alleen dan sprake kan zijn als uit de bewezenverklaring volgt dat de bedreiging was gericht tegen óf een natuurlijk persoon óf een rechtspersoon. Die opvatting is te beperkt en daarom onjuist. Van zo’n bedreiging kan ook sprake zijn als de bedreiging is gericht tegen een met voldoende mate van concretisering omschreven organisatie of instelling. Daarbij is van belang of bij die organisatie of instelling – waaronder ook de daarbij betrokken natuurlijke personen – in redelijkheid de vrees kon ontstaan dat de verdachte tot brandstichting zou overgaan.

Het hof heeft onder meer het volgende vastgesteld. De verdachte heeft twee e-mails verzonden naar de gemeente Dordrecht, waarvan één e-mail gericht aan de burgemeester. In die e-mail heeft de verdachte geschreven dat hij tot dinsdag 13.00 uur zal afwachten, daarna met twee busjes benzine naar het museum zal gaan, daar naar binnen zal dringen en daarna alle kunst in brand zal steken. De politie heeft de hoofdbeveiliging van het Dordrechts Museum hiervan op de hoogte gesteld. Deze bedreiging werd, zo houdt de verklaring van de hoofdbeveiliging in, door het Dordrechts Museum zeer serieus genomen en deed bij dat museum de vrees ontstaan dat de verdachte daadwerkelijk naar het museum zou komen om de bedreiging uit te voeren. Het op deze vaststellingen gebaseerde oordeel van het hof dat de verdachte het Dordrechts Museum heeft bedreigd met brandstichting, getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk.

Het cassatiemiddel faalt.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 07-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:24

**Zaaknummer:** 22/04207

**Rechters:** M.J. Borgers, A.L.J. van Strien en C.N. Dalebout

**Advocaten:** Broere, M. M. Broere

**Wetsartikelen:** 285 Sr

RECHTSPRAAK

## **Kan uit omstandigheden worden afgeleid dat de verdachte ‘wist of redelijkerwijs moest weten’ dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard?**

### ***Kan uit omstandigheden worden afgeleid dat de verdachte ‘wist of redelijkerwijs moest weten’ dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard?***

Het cassatiemiddel klaagt over de bewezenverklaring voor zover deze inhoudt dat de verdachte ‘wist of redelijkerwijs moest weten’ dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard.

Overtreding van artikel 9 lid 2 eerste volzin WVV 1994 is op grond van artikel 176 lid 2 en artikel 178 lid 1 WVV 1994 een misdrijf dat kan worden bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of een geldboete van de vierde categorie.

Om tot een bewezenverklaring van een op artikel 9 lid 2 eerste volzin WVV 1994 toegesneden tenlastelegging te kunnen komen, moet uit de bewijsvoering allereerst blijken dat het rijbewijs van de verdachte ongeldig is verklaard, het betreffende besluit is bekendgemaakt aan de verdachte en van kracht was doordat zeven dagen zijn verlopen na die bekendmaking (vgl. artikel 3:40 en 3:41 Awb respectievelijk artikel 124 lid 3 en 132 lid 4 WVV 1994). Dat aan dit vereiste is voldaan kan bijvoorbeeld blijken uit een mededeling van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen aan de houder van het rijbewijs, waarin het besluit is weergegeven, alsmede een aantekening waaruit blijkt dat, wanneer en hoe verzending van die mededeling aan de houder van het rijbewijs heeft plaatsgevonden. Opmerking verdient dat een tegen dat besluit door of namens de verdachte ingesteld administratief bezwaar of beroep niet leidt tot schorsing van het besluit tot ongeldigverklaring. Wel kan een geslaagd bezwaar of beroep meebrengen dat achteraf gezien de ongeldigverklaring nooit heeft gegolden.

In de tweede plaats moet uit de bewijsvoering blijken dat na de ongeldigverklaring van het rijbewijs aan de verdachte geen ander rijbewijs is afgegeven. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren aan de hand van gegevens uit het rijbewijsregister, waaruit blijkt dat geen geldig rijbewijs van kracht was tijdens het besturen door de verdachte.

In de derde plaats moet uit de bewijsvoering kunnen worden afgeleid dat de verdachte ten

tijde van het besturen van het motorrijtuig 'wist of redelijkerwijs moest weten' dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard. Dit vereiste hangt ermee samen dat artikel 9 WVV 1994 een misdrijf oplevert; zo'n vereiste geldt bijvoorbeeld niet bij de overtreding van artikel 107 WVV 1994. De vraag of aan dit vereiste is voldaan kan bijzondere aandacht verdienen, in het bijzonder in die gevallen waarin daarover niets blijkt uit de verklaringen van de verdachte, en ook niet uit gedragingen zoals het voldoen aan de verplichting het ongeldig verklaarde rijbewijs in te leveren (vgl. artikel 124 lid 4 en artikel 132 lid 5 WVV 1994). In dat verband is van belang dat in de rechtspraak van de Hoge Raad meermalen is beslist dat uit de enkele omstandigheid dat het besluit tot ongeldigverklaring van het rijbewijs van de verdachte per aangetekende brief en als gewone brief naar de verdachte is verzonden en die brieven vervolgens niet als onbestelbaar retour zijn gekomen, niet zonder meer kan worden afgeleid dat de verdachte 'wist of redelijkerwijs moest weten' dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard (vgl. bijvoorbeeld HR 25 januari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO6762). Welke bijkomende of andere omstandigheden wel toereikend zijn, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Opmerking verdient dat de bewijsmotivering in dit opzicht wel toereikend is wanneer uit de bewijsvoering volgt dat een uitreiking van het besluit tot ongeldigverklaring in persoon heeft plaatsgevonden. (Vgl. HR 9 juli 2019, ECLI:NL:HR:2019:1146.)

Het oordeel van het hof dat de verdachte op 3 mei 2021 'wist of redelijkerwijs moest weten' dat zijn rijbewijs ongeldig was verklaard, geeft niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is toereikend gemotiveerd, in aanmerking genomen dat het hof heeft vastgesteld dat aan de verdachte op 20 januari 2021 in persoon door een politieambtenaar is medegedeeld dat zijn rijbewijs ongeldig is verklaard.

Het cassatiemiddel faalt.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 07-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:27

**Zaaknummer:** 22/03123

**Rechters:** V. van den Brink, T. Kooijmans en R. Kuiper

**Advocaten:** D.W.H.M. Wolters

**Wetsartikelen:** 9 WVV, 124 WVV en 132 WVV

RECHTSPRAAK

## **Bewijsklachten.**

### ***Bewijsklachten.***

Het cassatiemiddel klaagt onder meer over de bewezenverklaring van het onder 2 en 3 ten laste gelegde.

Ten laste van de verdachte is door het hof onder 2 en 3 bewezen verklaard dat:

‘2. hij in de periode van 30 december 2018 tot en met 17 maart 2019 te [plaats] een hoeveelheid elektriciteit, dat geheel aan een ander toebehoorde, te weten aan Stedin Netbeheer B.V., heeft weggenomen met het oogmerk om zich wederrechtelijk toe te eigenen, terwijl verdachte zich de toegang tot de plaats van het misdrijf heeft verschaft en die weg te nemen hoeveelheid elektriciteit onder zijn bereik heeft gebracht door middel van verbreking;

3. hij in de periode van 1 juni 2018 tot en met 17 maart 2019 in [plaats] het elektriciteitsnetwerk van de [a-straat 1] heeft beschadigd en een ten opzichte van een zodanig werk genomen veiligheidsmaatregel heeft verijdeld terwijl daarvan gevaar voor goederen te duchten was, immers heeft verdachte:

- een of meer zegels van de hoofdaansluitkast verbroken ten behoeve van de elektriciteitsvoorziening en
- een of meer hoofdzekeringen bij te plaatsen in de hoofdaansluitkast en
- de hoofdzekering te verzwaren (waardoor er een grotere hoeveelheid elektrisch vermogen afgenomen kon worden) en
- een illegale elektriciteitsaansluiting aangebracht die buiten de meter om een in die woning aanwezige en in werking zijnde hennepplantage van elektriciteit voorzag.’

Het cassatiemiddel is in zoverre terecht voorgesteld. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 13.

De Hoge Raad heeft ook de verder in het cassatiemiddel aangevoerde klachten over de



uitspraak van het hof beoordeeld. De uitkomst hiervan is dat deze klachten niet kunnen leiden tot vernietiging van die uitspraak. De Hoge Raad hoeft niet te motiveren waarom hij tot dit oordeel is gekomen. Bij de beoordeling van deze klachten is het namelijk niet nodig om antwoord te geven op vragen die van belang zijn voor de eenheid of de ontwikkeling van het recht (zie artikel 81 lid 1 RO).

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 07-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:1

**Zaaknummer:** 22/03799

**Rechters:** V. van den Brink, T.B. Trotman en Y. Buruma

**Advocaten:** R.J. Baumgardt en M.J. van Berlo

**Wetsartikelen:** 350 Sv en 359 Sv

RECHTSPRAAK

**Kon het hof oordelen dat door of namens de verdachte geen schriftuur houdende grieven is ingediend en dat de verdachte mede daarom niet-ontvankelijk wordt verklaard in het hoger beroep?**

***Kon het hof oordelen dat door of namens de verdachte geen schriftuur houdende grieven is ingediend en dat de verdachte mede daarom niet-ontvankelijk wordt verklaard in het hoger beroep?***

Het cassatiemiddel keert zich tegen de niet-ontvankelijkverklaring door het hof van het door de verdachte ingestelde hoger beroep.

Het cassatiemiddel slaagt. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 07-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:25

**Zaaknummer:** 23/01803

**Rechters:** M.J. Borgers, A.L.J. van Strien en C. Caminada

**Advocaten:** M.C. Pedrotti

**Wetsartikelen:** 416 Sv

RECHTSPRAAK

## **Laatste woord.**

### ***Laatste woord.***

Het cassatiemiddel klaagt dat de verdachte niet het recht is gelaten het laatst te spreken.

Uit het proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep blijkt niet dat aan de verdachte het recht is gelaten het laatst te spreken. Daarom moet het ervoor worden gehouden dat het voorschrift dat in artikel 311 lid 4 Sv op straffe van nietigheid is gegeven, niet in acht is genomen.

Het cassatiemiddel slaagt.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:62

**Zaaknummer:** 24/01232

**Rechters:** M.J. Borgers, M. Kuijer en T. Kooijmans

**Advocaten:** R.J. Baumgardt en M.J. van Berlo

**Wetsartikelen:** 311 Sv

RECHTSPRAAK

## **Heeft de rechtbank het summierere en voorlopige karakter van de beklagprocedure miskend?**

### ***Heeft de rechtbank het summierere en voorlopige karakter van de beklagprocedure miskend?***

Het cassatiemiddel klaagt onder meer dat de rechtbank bij de beslissing tot gegrondverklaring van het beklag het summierere en voorlopige karakter van de beklagprocedure heeft miskend door vooruit te lopen op de mogelijke uitkomst van een nog te voeren procedure in de hoofdzaak.

De klacht is gegrond. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal. Dat brengt mee dat bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:65

**Zaaknummer:** 24/01500

**Rechters:** M.J. Borgers, A.L.J. van Strien en C. Caminada

**Wetsartikelen:** 94 Sv

RECHTSPRAAK

**Kon het hof oordelen dat er sprake was van een ogenblikkelijke aanranding van de aangever door een vriend van de verdachte en heeft de verdachte gehandeld uit putatief noodweer?**

***Kon het hof oordelen dat er sprake was van een ogenblikkelijke aanranding van de aangever door een vriend van de verdachte en heeft de verdachte gehandeld uit putatief noodweer?***

Het eerste en het tweede cassatiemiddel komen met verschillende klachten op tegen de verwerping door het hof van het beroep op noodweer.

De cassatiemiddelen leiden niet tot cassatie. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:60

**Zaaknummer:** 22/04675

**Rechters:** V. van den Brink, A.E.M. Röttgering en T.B. Trotman

**Advocaten:** M.P.K. Ruperti

**Wetsartikelen:** 41 Sr

RECHTSPRAAK

## **Heeft het hof ten onrechte de in beslag genomen weegschaal, twee geldautomaten en tas aan het verkeer onttrokken verklaard?**

### ***Heeft het hof ten onrechte de in beslag genomen weegschaal, twee geldautomaten en tas aan het verkeer onttrokken verklaard?***

Het cassatiemiddel klaagt over de beslissing van het hof dat de in beslag genomen weegschaal, twee geldautomaten en een tas aan het verkeer onttrokken worden verklaard.

Het cassatiemiddel slaagt. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 5 tot en met 10.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:63

**Zaaknummer:** 22/02743

**Rechters:** M.J. Borgers, M. Kuijer en C.N. Dalebout

**Advocaten:** E.E.W.J. Maessen

**Wetsartikelen:** 36c Sr en 36d Sr

RECHTSPRAAK

## **Kon het bewezen verklaarde medeplegen van het telen van hennep uit de bewijsvoering worden afgeleid?**

### ***Kon het bewezen verklaarde medeplegen van het telen van hennep uit de bewijsvoering worden afgeleid?***

Het cassatiemiddel klaagt dat het bewezen verklaarde medeplegen van het telen van hennep niet uit de bewijsvoering kan worden afgeleid.

Voor de kwalificatie medeplegen is vereist dat sprake is van nauwe en bewuste samenwerking. Die kwalificatie is alleen gerechtvaardigd als de bewezen verklaarde – intellectuele en/of materiële – bijdrage van de verdachte aan het delict van voldoende gewicht is. Bij de vorming van zijn oordeel dat sprake is van de voor medeplegen vereiste nauwe en bewuste samenwerking, kan de rechter rekening houden met onder meer de intensiteit van de samenwerking, de onderlinge taakverdeling, de rol in de voorbereiding, de uitvoering of de afhandeling van het delict en het belang van de rol van de verdachte, diens aanwezigheid op belangrijke momenten en het zich niet terugtrekken op een daartoe geëigend tijdstip. Verder kan van belang zijn in hoeverre de concrete omstandigheden van het geval door de rechter kunnen worden vastgesteld, in welk verband de procesopstelling van de verdachte een rol kan spelen. (Vgl. HR 5 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1316 en ECLI:NL:HR:2016:1323.)

Wat betreft die proceshouding houdt de rechtspraak van de Hoge Raad onder meer in dat de weigering om een verklaring af te leggen of een bepaalde vraag te beantwoorden op zichzelf, mede gelet op artikel 29 lid 1 Sv en artikel 6 lid 2 EVRM, niet tot het bewijs kan bijdragen. De rechter mag echter bij zijn bewijsoordeel wel in aanmerking nemen dat de verdachte voor een omstandigheid die op zichzelf of in samenhang met de verdere inhoud van de bewijsmiddelen beschouwd redengevend kan worden geacht voor het bewijs van het aan hem ten laste gelegde feit, geen aannemelijke, die redengevendheid ontzenuwende verklaring heeft gegeven. (Vgl. onder meer HR 29 januari 2019, ECLI:NL:HR:2019:97.)

Het hof heeft aan de bewezenverklaring van het medeplegen van het opzettelijk telen van hennep in het bijzonder ten grondslag gelegd dat (i) de verdachte wist van de hennepkwekerij, (ii) de hennepkwekerij is aangetroffen in een woning die geheel ten dienste stond van die

kwekerij, (iii) de verdachte niet in deze woning sliep, maar daar wel veelvuldig met de mededader aanwezig was, (iv) de mededader heeft verklaard dat hij een hennepkwekerij in de woning had en dat er vijf oogsten zijn geweest, (v) het energiecontract voor de woning sinds 2016 op naam van de verdachte stond en dat zij de energiekosten en in de ten laste gelegde periode ook de hypotheekrente voor deze woning betaalde, in welk verband het hof heeft vastgesteld dat de stroom ten behoeve van de kwekerij 'legaal' werd afgenomen, en (vi) in de kwekerij met hennepresten besmeurde slippers in de schoenmaat van de verdachte zijn aangetroffen, waarover de mededader heeft verklaard dat het waarschijnlijk de slippers van de verdachte zijn. Kennelijk en – mede gelet op de overige vaststellingen – niet onbegrijpelijk, heeft het hof ook de aanwezigheid van deze slippers in de ruimte waarin zich de hennepkwekerij bevond, beschouwd als een omstandigheid die duidt op betrokkenheid van de verdachte bij feitelijke handelingen ten dienste van het telen van hennepplanten.

Het hof heeft op die gronden en mede in aanmerking genomen de omstandigheid dat een aannemelijke, andersluidende verklaring van de verdachte is uitgebleven, geoordeeld dat de verdachte en haar mededader zo nauw en bewust hebben samengewerkt dat sprake is van het medeplegen van de bewezen verklaarde hennepcultuur. Dat oordeel is, mede gelet op wat is vooropgesteld, niet onbegrijpelijk en toereikend gemotiveerd.

Het cassatiemiddel faalt.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:4

**Zaaknummer:** 23/00280

**Rechters:** V. van den Brink, A.E.M. Röttgering en R. Kuiper

**Advocaten:** E.E.W.J. Maessen

**Wetsartikelen:** 47 Sr, 29 Sv en 6 EVRM



RECHTSPRAAK

## **Had het hof onderzoek ter terechtzitting op grond van artikel 413 lid 1 jo. artikel 265 lid 3 Sv moeten schorsen?**

### ***Had het hof onderzoek ter terechtzitting op grond van artikel 413 lid 1 jo. artikel 265 lid 3 Sv moeten schorsen?***

Het cassatiemiddel klaagt over de beslissing van het hof tot het verlenen van verstek tegen de niet-verschenen verdachte.

Aan de dagvaarding van de verdachte om te verschijnen op de terechtzitting in hoger beroep van 30 januari 2024 is een akte van uitreiking gehecht. Volgens deze akte is die dagvaarding op 24 januari 2024 uitgereikt op de wijze zoals is voorgeschreven in artikel 36e lid 2 aanhef en onder b Sv. De termijn van tien dagen die in artikel 413 lid 1 eerste volzin Sv is voorgeschreven, is dus niet in acht genomen.

De stukken houden niets in waaruit kan volgen dat op een eerder moment sprake was van een rechtsgeldige betekening van die dagvaarding of dat de verkorting van die termijn heeft plaatsgevonden met toestemming van de verdachte. Volgens het proces-verbaal van de terechtzitting is de verdachte daar niet verschenen. Daarom had het hof het onderzoek op de terechtzitting op grond van artikel 413 in samenhang met artikel 265 lid 3 Sv moeten schorsen. Het hof heeft het onderzoek op de terechtzitting echter voortgezet nadat tegen de niet-verschenen verdachte verstek was verleend.

Het cassatiemiddel is terecht voorgesteld.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:67

**Zaaknummer:** 24/00346

**Rechters:** M.J. Borgers, A.L.J. van Strien en F. Posthumus

**Advocaten:** R.J. Baumgardt en M.J. van Berlo

**Wetsartikelen:** 265 Sv en 413 Sv

RECHTSPRAAK

## **Heeft het hof verzuimd te beslissen op de verzoeken tot het horen van de deskundigen en het overleggen van het autopsierapport?**

### ***Heeft het hof verzuimd te beslissen op de verzoeken tot het horen van de deskundigen en het overleggen van het autopsierapport?***

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof niet heeft beslist op de voorwaardelijke verzoeken die de verdediging op de terechtzitting in hoger beroep heeft gedaan.

Het is niet nodig de klacht van het cassatiemiddel te bespreken dat het hof ten onrechte geen beslissing heeft genomen op de verzoeken tot het horen van deskundigen en het overleggen van een autopsierapport. Ook als deze klacht zou slagen, heeft de verdachte om de volgende redenen onvoldoende belang bij cassatie.

Het eerste verzoek – het benoemen en horen van een getuige-deskundige op het gebied van hoofdletsel die kan verklaren over de mate van risico op de dood bij klappen op het hoofd – heeft betrekking op de vraag of een aanmerkelijke kans op de dood kan worden aangenomen. Het tweede verzoek – het horen van de psycholoog die over de verdachte heeft gerapporteerd – ziet ten dele ook op diezelfde vraag. Het hof heeft de verdachte echter vrijgesproken van de primair ten laste gelegde poging tot doodslag. De mate van risico op de dood is niet van belang in relatie tot de bewezenverklaring van de subsidiair ten laste gelegde zware mishandeling.

Voor zover in de onderbouwing van het tweede verzoek – slechts in algemene zin – is gesteld dat het ondervragen van de psycholoog daarnaast betrekking zou moeten hebben op de geestesgesteldheid en capaciteiten van de verdachte en op de mate van toerekenbaarheid, neemt de Hoge Raad in aanmerking dat het hof het in de Pro Justitiarapportage opgenomen advies over de toerekenbaarheid heeft overgenomen en de verminderde toerekenbaarheid expliciet in aanmerking heeft genomen bij de strafoplegging.

Het derde verzoek heeft betrekking op het autopsierapport. Voor zover de verdediging de inhoud van dit rapport relevant zou achten voor de bepaling van de door het slachtoffer geleden schade, is van belang dat het hof de vordering van de benadeelde partij niet-

ontvankelijk heeft verklaard en het hof dus niet op die vordering heeft beslist. De Hoge Raad neemt verder in aanmerking dat de verdediging niet heeft geconcretiseerd of onderbouwd welke ‘andere ontlastende informatie’ openbaar zou moeten worden gemaakt, dat door de advocaat-generaal in hoger beroep – onweersproken – naar voren is gebracht dat het openbaar ministerie niet beschikt over het rapport over de doodsoorzaak, en dat ook anderszins niet blijkt dat de resultaten van de autopsie op enige manier van betekenis (kunnen) zijn in relatie tot de door het hof genomen beslissingen over de bewezenverklaring en de straftoemeting.

Het cassatiemiddel is tevergeefs voorgesteld.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:75

**Zaaknummer:** 22/03450

**Rechters:** M.J. Borgers, C. Caminada en F. Posthumus

**Advocaten:** J.C.H. Pronk

**Wetsartikelen:** 328 Sv

RECHTSPRAAK

## **Klacht niet tijdig opmaken van de ‘aanvulling bewijsmiddelen’.**

### ***Klacht niet tijdig opmaken van de ‘aanvulling bewijsmiddelen’.***

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof de ‘aanvulling bewijsmiddelen’ pas heeft opgemaakt na de inzending van de stukken van het geding op grond van artikel 434 lid 1 Sv.

Op grond van artikel 511f Sv kan de schatting van het op geld waardeerbare wederrechtelijk verkregen voordeel slechts worden ontleend aan wettige bewijsmiddelen. Volgens artikel 511e lid 1 Sv (in eerste aanleg) en artikel 511g lid 2 Sv (in hoger beroep) is op de uitspraak op een vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel artikel 359 lid 3 Sv van overeenkomstige toepassing. Dat betekent dat die uitspraak de bewijsmiddelen moet vermelden waaraan de schatting van het wederrechtelijk verkregen voordeel is ontleend met weergave van de inhoud daarvan, voor zover die de voor die schatting redengevende feiten en omstandigheden bevatten. (Vgl. HR 26 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BV9087.)

Het hof heeft de wettige bewijsmiddelen waaraan de schatting van het wederrechtelijk voordeel is ontleend en de voor die schatting redengevende feiten en omstandigheden in de uitspraak opgenomen. Daarmee voldoet de uitspraak ook zonder de in het cassatiemiddel bedoelde aanvulling aan de op grond van artikel 511f Sv gestelde eisen.

Dit brengt mee dat de klacht over het niet tijdig opmaken van een aanvulling op de uitspraak geen bespreking behoeft en dat het cassatiemiddel faalt.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:7

**Zaaknummer:** 23/00423

**Rechters:** V. van den Brink, A.E.M. Röttgering en R. Kuiper

**Advocaten:** E.E.W.J. Maessen

**Wetsartikelen:** 511e Sv, 511f Sv, 511g Sv en 359 Sv

RECHTSPRAAK

## **Bewijsklachten.**

### ***Bewijsklachten.***

De cassatiemiddelen klagen over de bewezenverklaring van de feiten 5 en 6.

De cassatiemiddelen leiden niet tot cassatie. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 5-7, 34-40 en 44-50.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:68

**Zaaknummer:** 23/03758

**Rechters:** M.J. Borgers, A.L.J. van Strien en C. Caminada

**Advocaten:** P. Scholte

**Wetsartikelen:** 350 Sv en 359 Sv

RECHTSPRAAK

## **Klacht niet tijdig opmaken van de ‘aanvulling bewijsmiddelen’.**

### ***Klacht niet tijdig opmaken van de ‘aanvulling bewijsmiddelen’.***

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof de ‘aanvulling bewijsmiddelen’ pas heeft opgemaakt na de inzending van de stukken van het geding op grond van artikel 434 lid 1 Sv.

Op grond van artikel 511f Sv kan de schatting van het op geld waardeerbare wederrechtelijk verkregen voordeel slechts worden ontleend aan wettige bewijsmiddelen. Volgens artikel 511e lid 1 Sv (in eerste aanleg) en artikel 511g lid 2 Sv (in hoger beroep) is op de uitspraak op een vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel artikel 359 lid 3 Sv van overeenkomstige toepassing. Dat betekent dat die uitspraak de bewijsmiddelen moet vermelden waaraan de schatting van het wederrechtelijk verkregen voordeel is ontleend met weergave van de inhoud daarvan, voor zover die de voor die schatting redengevende feiten en omstandigheden bevatten. (Vgl. HR 26 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BV9087.)

Het hof heeft de wettige bewijsmiddelen waaraan de schatting van het wederrechtelijk voordeel is ontleend en de voor die schatting redengevende feiten en omstandigheden in de uitspraak opgenomen. Daarmee voldoet de uitspraak ook zonder de in het cassatiemiddel bedoelde aanvulling aan de op grond van artikel 511f Sv gestelde eisen.

Dit brengt mee dat de klacht over het niet tijdig opmaken van een aanvulling op de uitspraak geen bespreking behoeft en dat het cassatiemiddel faalt.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:5

**Zaaknummer:** 23/00281

**Rechters:** V. van den Brink, A.E.M. Röttgering en R. Kuiper

**Advocaten:** E.E.W.J. Maessen

**Wetsartikelen:** 511e Sv, 511f Sv, 511g Sv en 434 Sv

RECHTSPRAAK

## **Kon het hof bepalen dat de vervangende hechtenis ‘voor elke maatregel afzonderlijk’ maximaal zes maanden bedraagt?**

### ***Kon het hof bepalen dat de vervangende hechtenis ‘voor elke maatregel afzonderlijk’ maximaal zes maanden bedraagt?***

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof in strijd met artikel 38w Sr in verband met de opgelegde vrijheidsbeperkende maatregelen tweemaal de totale duur van vervangende hechtenis van zes maanden heeft bepaald.

De rechter kan aan een verdachte een vrijheidsbeperkende maatregel opleggen waaraan meerdere in artikel 38v lid 2 Sr genoemde verplichtingen worden verbonden. Daarbij bepaalt de rechter overeenkomstig artikel 38w lid 2 Sr de duur van de vervangende hechtenis die ten hoogste ten uitvoer kan worden gelegd voor iedere keer dat niet aan de maatregel – dat wil zeggen: aan een aan die maatregel verbonden verplichting – wordt voldaan. Op grond van artikel 38w lid 3 Sr geldt van rechtswege dat de totale duur van de ten uitvoer gelegde vervangende hechtenis ten hoogste zes maanden bedraagt. (Vgl. HR 15 juni 2021, ECLI:NL:HR:2021:841.)

De sanctietoemettingsbeslissing van het hof moet, wat betreft de oplegging van de vrijheidsbeperkende maatregel, zo worden verstaan dat aan de verdachte één vrijheidsbeperkende maatregel is opgelegd waarbij de verdachte wordt bevolen zich niet op te houden in een bepaald gebied en tevens wordt bevolen zich te onthouden van contact met een bepaalde persoon, en dat de duur van de vervangende hechtenis die ten hoogste ten uitvoer kan worden gelegd voor iedere keer dat niet aan een van die verplichtingen wordt voldaan zeven dagen bedraagt, waarbij op grond van artikel 38w lid 3 Sr van rechtswege geldt dat de totale duur van de ten uitvoer gelegde vervangende hechtenis ten hoogste zes maanden bedraagt. De verdachte heeft daarom geen belang bij het cassatiemiddel.

Het cassatiemiddel is tevergeefs voorgesteld.

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:61

**Zaaknummer:** 22/04819

**Rechters:** V. van den Brink, T. Kooijmans en T.B. Trotman

**Advocaten:** D. Simo

**Wetsartikelen:** 38w Sr en 38v Sr



RECHTSPRAAK

## **Bewijsklacht en afwijzing voorwaardelijk verzoek.**

### ***Bewijsklacht en afwijzing voorwaardelijk verzoek.***

Het cassatiemiddel klaagt over de bewijsvoering en de afwijzing van een voorwaardelijk verzoek.

Het cassatiemiddel leidt niet tot cassatie. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 2.

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:58

**Zaaknummer:** 22/03333

**Rechters:** V. van den Brink, T.B. Trotman en R. Kuiper

**Advocaten:** R.J. Baumgardt

**Wetsartikelen:** 302 Sv, 350 Sv, 359 Sv, 328 Sv en 315 Sv

RECHTSPRAAK

**Kan het op de motor op de openbare weg dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, chapters van (verboden) motorclub worden aangemerkt als ‘voortzetting van werkzaamheid’ van een verboden organisatie?**

***Kan het op de motor op de openbare weg dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, chapters van (verboden) motorclub worden aangemerkt als ‘voortzetting van werkzaamheid’ van een verboden organisatie?***

**Wenk**

Het cassatiemiddel klaagt onder meer over het oordeel van het hof dat de enkele gedraging van het op de motor op de openbare weg dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, Bandidos-chapters onvoldoende is om te kunnen worden aangemerkt als (het deelnemen aan de) ‘voortzetting van de werkzaamheid’ van een verboden organisatie als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr.

Het nader rapport bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 23 juni 2021 tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter verruiming van de mogelijkheden tot het verbieden van rechtspersonen (*Stb.* 2021, 310) houdt onder meer in:

‘De Afdeling constateert dat de strafbaarheid wegens voortzetting van de activiteiten van een ex artikel 2:20 BW onherroepelijk verboden rechtspersoon, als bedoeld in artikel 140 lid 2 Sr, in feite een dode letter is, mede omdat onduidelijkheid bestaat over de betekenis en reikwijdte daarvan. Duidelijker zou moeten worden wat wordt verstaan onder «de werkzaamheid» van een verboden organisatie in de zin van artikel 140 lid 2 Sr. Tevens stelt de Afdeling dat de effectiviteit van artikel 140 lid 2 Sr zou kunnen worden vergroot door het verwarrende bestanddeel «deelneming» te schrappen en door opname in de wet van een niet-limitatieve opsomming van concrete voortzettingsgedragingen. De kern van artikel 140 lid 2 Sr is dat de voortzetting van activiteiten van een ex artikel 2:20 BW onherroepelijk verboden rechtspersoon strafbaar is. Die strafbaarheid staat los van de vraag welke activiteiten of welke

doelen aanleiding zijn geweest voor de verbodenverklaring zelf. Dit uitgangspunt geldt ongeacht de vorm waarin de voortzetting plaatsvindt, of het directe dan wel indirecte karakter van de voortzetting. In die zin past een ruime uitleg bij het begrip «voortzetting van de werkzaamheid», bedoeld in artikel 140 lid 2 Sr. Over de vraag op welke concrete wijzen de voortzetting zoal z'n beslag kan krijgen, zwijgt artikel 140 lid 2 Sr.

Voortzettingsgedragingen kunnen zich in velerlei vorm voordoen. Het gaat daarbij om iedere gedraging die ten dienste staat aan het voortbestaan van de verboden organisatie. Ter illustratie zij gewezen op: het organiseren van een betoging, evenement of vergadering, het oprichten van een nieuwe (vergelijkbare) organisatie, het voeren van een ledenadministratie, het «in de lucht» houden van een website en het houden van fondsenwervingsacties ten behoeve van een verboden rechtspersoon of een daarmee vergelijkbare opvolger. Een combinatie van dergelijke factoren levert eerder bewijs op van de voortzetting van de activiteiten van een verboden rechtspersoon.

De casuïstiek is hier dermate groot, dat iedere wettelijke opsomming, zelfs een indicatieve, bij voorbaat te kort zou schieten, en voor de rechtsontwikkeling misschien zelfs een onnodig verstarrend effect zou kunnen hebben. Daarom is volstaan met de genoemde verduidelijking in de toelichting. Wel is, overeenkomstig het advies van de Afdeling, het verwarrende bestanddeel «deelneming aan» geschrapt. Daarmee wordt verduidelijkt dat het voor de strafbaarheid ex artikel 140 lid 2 Sr moet gaan om de daadwerkelijke «voortzetting» van de activiteiten van een verboden rechtspersoon. Een aparte bewezenverklaring van «deelneming», zoals de huidige tekst van artikel 140 lid 2 Sr zou kunnen suggereren, is daarbij niet van belang.'

*(Kamerstukken II 2019/20, 35366, nr. 4, p. 8-9.)*

Mede in het licht van de hierboven weergegeven wetsgeschiedenis – waarmee de wetgever een verduidelijking heeft willen geven van wat onder het delictsbestanddeel 'voortzetting van de werkzaamheid' in de zin van artikel 140 lid 2 (oud) Sr moet worden verstaan – komt aan dat bestanddeel een ruime uitleg toe, waarbij het gaat om 'iedere gedraging die ten dienste staat aan het voortbestaan van de verboden organisatie' (vgl. HR 5 december 2023, ECLI:NL:HR:2023:1612).

Bij beschikking van de rechtbank Midden-Nederland van 20 december 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:6241 (in zoverre bekrachtigd bij beschikking van het hof Arnhem-Leeuwarden van 18 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10865) is Bandidos Motorcycle Club Holland (hierna: BMC Holland) op grond van artikel 2:20 BW verboden verklaard en ontbonden, omdat de werkzaamheid van BMC Holland in strijd is met de openbare orde. De

verbodenverklaring houdt in dat de aanwezigheid van de Bandidos in Nederland, in welke verschijningsvorm ook, wordt beëindigd.

De aanleiding van die, met de beschikking van de Hoge Raad van 24 april 2020, ECLI:NL:HR:2020:797 onherroepelijk geworden verbodenverklaring is – kort gezegd – de binnen BMC Holland bestaande cultuur waarin het plegen van (ernstig) geweld wordt gestimuleerd, in welk verband in die procedure is vastgesteld dat de leden van BMC Holland de naam ‘Bandidos’ en hun ‘colors’ (kleding met naar BMC Holland verwijzende uiterlijke kenmerken) gebruiken om hun daden en woorden kracht bij te zetten. In die procedure is verder vastgesteld dat alleen personen die lid zijn van een bij BMC Verenigde Staten, BMC Europe of BMC Australasia aangesloten chapter de (wereldwijd dezelfde) clubkleding van Bandidos mogen dragen – veelal mouwloze leren vesten in de clubkleuren (colors), met daarop de naam ‘Bandidos MC’ en met daarop dezelfde soort symbolen – en dat deze symbolen binnen BMC een zelfde betekenis hebben. Voorts is vastgesteld dat de Bandidos zichzelf typeren als een motorclub (MC) met een cultuur van wetteloosheid, een ‘outlaw-cultuur’ omdat zij zichzelf zien als een ‘1%’-MC en dat ook expliciet uitdragen: de Bandidos tonen het ‘1%’-teken – een teken waarmee MC’s en hun leden aan de buitenwereld laten zien dat zij buiten de wet (willen) opereren, dat zij ‘outlaws’ zijn – in het openbaar, bijvoorbeeld op de colors (door middel van de ‘1%’-patch).

De verbodenverklaring en ontbinding van BMC Holland strekken zich niet uit over de lokale Nederlandse afdelingen (chapters) van de Bandidos-motorclub.

Het hof heeft terecht tot uitgangspunt genomen dat voor het oordeel of sprake is van de ‘voortzetting van de werkzaamheid’ als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr is vereist dat de gedraging van de verdachte ten dienste staat aan het voortbestaan van de verboden organisatie. In het licht van wat onder 2.4 is vooropgesteld, heeft het hof echter met zijn oordeel dat de enkele gedraging van het op de openbare weg dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, Bandidos-chapters, onvoldoende is om aangemerkt te kunnen worden als een gedraging die ten dienste staat aan de voortzetting van de werkzaamheid van de verboden organisatie BMC Holland, blijk gegeven van een te beperkte uitleg van dat bestanddeel. Mede gelet op de hierboven weergegeven gronden waarop de verbodenverklaring en ontbinding berusten, kan ook zo’n gedraging worden aangemerkt als een gedraging die ten dienste staat aan het voortbestaan van deze verboden organisatie.

De klacht is gegrond. Dat brengt mee dat bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is.

*De redactie, januari 2025*

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:28

**Zaaknummer:** 23/02585

**Rechters:** V. van den Brink, T.B. Trotman en T. Kooijmans

**Advocaten:** O.J. Much

**Wetsartikelen:** 2:20 BW en 140 Sr

RECHTSPRAAK

**Kan het dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, chapter van (verboden) motorclub worden aangemerkt als ‘voortzetting van werkzaamheid’ van een verboden organisatie als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr?**

***Kan het dragen van kleding van lokale, op zichzelf niet verboden, chapter van (verboden) motorclub worden aangemerkt als ‘voortzetting van werkzaamheid’ van een verboden organisatie als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr?***

### **Wenk**

Het cassatiemiddel klaagt onder meer over het oordeel van het hof dat het delictsbestanddeel ‘voortzetting van de werkzaamheid’ als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr ‘niet ruim’ moet worden uitgelegd.

Het nader rapport bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 23 juni 2021 tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter verruiming van de mogelijkheden tot het verbieden van rechtspersonen (*Stb.* 2021, 310) houdt onder meer in:

‘De Afdeling constateert dat de strafbaarheid wegens voortzetting van de activiteiten van een ex artikel 2:20 BW onherroepelijk verboden rechtspersoon, als bedoeld in artikel 140 lid 2 Sr, in feite een dode letter is, mede omdat onduidelijkheid bestaat over de betekenis en reikwijdte daarvan. Duidelijker zou moeten worden wat wordt verstaan onder «de werkzaamheid» van een verboden organisatie in de zin van artikel 140 lid 2 Sr. Tevens stelt de Afdeling dat de effectiviteit van artikel 140 lid 2 Sr zou kunnen worden vergroot door het verwarrende bestanddeel «deelneming» te schrappen en door opname in de wet van een niet-limitatieve opsomming van concrete voortzettingsgedragingen. De kern van artikel 140 lid 2 Sr is dat de voortzetting van activiteiten van een ex artikel 2:20 BW onherroepelijk verboden rechtspersoon strafbaar is. Die strafbaarheid staat los van de vraag welke activiteiten of welke

doelen aanleiding zijn geweest voor de verbodenverklaring zelf. Dit uitgangspunt geldt ongeacht de vorm waarin de voortzetting plaatsvindt, of het directe dan wel indirecte karakter van de voortzetting. In die zin past een ruime uitleg bij het begrip «voortzetting van de werkzaamheid», bedoeld in artikel 140 lid 2 Sr. Over de vraag op welke concrete wijzen de voortzetting zoal z'n beslag kan krijgen, zwijgt artikel 140 lid 2 Sr.

Voortzettingsgedragingen kunnen zich in velerlei vorm voordoen. Het gaat daarbij om iedere gedraging die ten dienste staat aan het voortbestaan van de verboden organisatie. Ter illustratie zij gewezen op: het organiseren van een betoging, evenement of vergadering, het oprichten van een nieuwe (vergelijkbare) organisatie, het voeren van een ledenadministratie, het «in de lucht» houden van een website en het houden van fondsenwervingsacties ten behoeve van een verboden rechtspersoon of een daarmee vergelijkbare opvolger. Een combinatie van dergelijke factoren levert eerder bewijs op van de voortzetting van de activiteiten van een verboden rechtspersoon.

De casuïstiek is hier dermate groot, dat iedere wettelijke opsomming, zelfs een indicatieve, bij voorbaat te kort zou schieten, en voor de rechtsontwikkeling misschien zelfs een onnodig verstarrend effect zou kunnen hebben. Daarom is volstaan met de genoemde verduidelijking in de toelichting. Wel is, overeenkomstig het advies van de Afdeling, het verwarrende bestanddeel «deelneming aan» geschrapt. Daarmee wordt verduidelijkt dat het voor de strafbaarheid ex artikel 140 lid 2 Sr moet gaan om de daadwerkelijke «voortzetting» van de activiteiten van een verboden rechtspersoon. Een aparte bewezenverklaring van «deelneming», zoals de huidige tekst van artikel 140 lid 2 Sr zou kunnen suggereren, is daarbij niet van belang.'

*(Kamerstukken II 2019/20, 35366, nr. 4, p. 8-9.)*

Mede in het licht van de onder 2.3.2 weergegeven wetsgeschiedenis – waarmee de wetgever een verduidelijking heeft willen geven van wat onder het delictsbestanddeel 'voortzetting van de werkzaamheid' in de zin van artikel 140 lid 2 (oud) Sr moet worden verstaan – komt aan dat bestanddeel een ruime uitleg toe, waarbij het gaat om 'iedere gedraging die ten dienste staat aan het voortbestaan van de verboden organisatie' (vgl. HR 5 december 2023, ECLI:NL:HR:2023:1612).

Bij beschikking van de rechtbank Midden-Nederland van 20 december 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:6241 (in zoverre bekrachtigd bij beschikking van het hof Arnhem-Leeuwarden van 18 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10865) is Bandidos Motorcycle Club Holland (hierna: BMC Holland) op grond van artikel 2:20 BW verboden verklaard en ontbonden, omdat de werkzaamheid van BMC Holland in strijd is met de openbare orde. De

verbodenverklaring houdt in dat de aanwezigheid van de Bandidos in Nederland, in welke verschijningsvorm ook, wordt beëindigd.

De aanleiding van die, met de beschikking van de Hoge Raad van 24 april 2020, ECLI:NL:HR:2020:797 onherroepelijk geworden verbodenverklaring is – kort gezegd – de binnen BMC Holland bestaande cultuur waarin het plegen van (ernstig) geweld wordt gestimuleerd, in welk verband in die procedure is vastgesteld dat de leden van BMC Holland de naam ‘Bandidos’ en hun ‘colors’ (kleding met naar BMC Holland verwijzende uiterlijke kenmerken) gebruiken om hun daden en woorden kracht bij te zetten. In die procedure is verder vastgesteld dat alleen personen die lid zijn van een bij BMC Verenigde Staten, BMC Europe of BMC Australasia aangesloten chapter de (wereldwijd dezelfde) clubkleding van Bandidos mogen dragen – veelal mouwloze leren vesten in de clubkleuren (colors), met daarop de naam ‘Bandidos MC’ en met daarop dezelfde soort symbolen – en dat deze symbolen binnen BMC een zelfde betekenis hebben. Voorts is vastgesteld dat de Bandidos zichzelf typeren als een motorclub (MC) met een cultuur van wetteloosheid, een ‘outlaw-cultuur’ omdat zij zichzelf zien als een ‘1%’-MC en dat ook expliciet uitdragen: de Bandidos tonen het ‘1%’-teken – een teken waarmee MC’s en hun leden aan de buitenwereld laten zien dat zij buiten de wet (willen) opereren, dat zij ‘outlaws’ zijn – in het openbaar, bijvoorbeeld op de colors (door middel van de ‘1%’-patch).

De verbodenverklaring en ontbinding van BMC Holland strekken zich niet uit over de lokale Nederlandse afdelingen (chapters) van de Bandidos-motorclub.

Het hof heeft terecht tot uitgangspunt genomen dat voor het oordeel of sprake is van de ‘voortzetting van de werkzaamheid’ als bedoeld in artikel 140 lid 2 (oud) Sr is vereist dat de gedraging van de verdachte ten dienste staat aan het voortbestaan van de verboden organisatie. Met zijn overweging dat artikel 140 lid 2 (oud) Sr ‘niet ruim’ moet worden uitgelegd, heeft het hof als zijn oordeel tot uitdrukking gebracht dat de enkele gedraging van het op de openbare weg dragen van kleding van een lokale, op zichzelf niet verboden, Bandidos-chapter niet kan worden aangemerkt als de ‘voortzetting van de werkzaamheid’ van de verboden organisatie BMC Holland. In het licht van wat hierboven is vooropgesteld, getuigt dat oordeel van een te beperkte uitleg van het delictsbestanddeel ‘voortzetting van de werkzaamheid’. Mede gelet op de weergegeven gronden waarop de verbodenverklaring en ontbinding berusten, kan ook zo’n gedraging worden aangemerkt als een gedraging die ten dienste staat aan het voortbestaan van deze verboden organisatie.

De klacht is gegrond. Dat brengt mee dat bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is.



*De redactie, januari 2025*

---

**Instantie:** Hoge Raad

**Datum uitspraak:** 14-01-2025

**ECLI:** ECLI:NL:HR:2025:29

**Zaaknummer:** 23/03552

**Rechters:** V. van den Brink, T. Kooijmans en T.B. Trotman

**Wetsartikelen:** 140 Sr